

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหามูลฝอยของประเทศไทยได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นตามการขยายตัวของเมือง ชุมชน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรบริโภคของประชาชน ในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอย ในหลายพื้นที่ประสบปัญหาไม่สามารถจัดหาสถานที่กำจัดมูลฝอย ขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการที่เหมาะสมและเกิดความขัดแย้งในการดำเนินการ ทำให้ไม่สามารถจัดการกับปัญหาจากมูลฝอยได้ทันการณ์ เป็นเหตุให้เกิดมูลฝอย ตกค้าง ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เกิดปัญหาด้านทัศนียภาพ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์ และแมลงนำโรค และอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน

ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองทั่วประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี 2551 พบว่า มีปริมาณ 41,064 ตันต่อวัน หรือ 15.03 ล้านตันต่อปี ในจำนวนนี้เป็นขยะมูลฝอยของ กรุงเทพมหานคร ประมาณ 8,780 ตันต่อวัน(กรมควบคุมมลพิษกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552.) ปริมาณขยะมูลฝอย เหล่านี้ในวันจะเพิ่มมากขึ้น และเป็นภาระหนักของผู้รับผิดชอบ ได้แก่ หน่วยงานราชการท้องถิ่นที่จะต้องเก็บขน และนำไปกำจัด แต่จากสภาพปัจจุบัน ปรากฏว่ามีเพียงร้อยละ 80 ของขยะมูลฝอยที่ได้รับการเก็บขนและนำไปกำจัด ทำให้มีขยะมูลฝอย ตกค้าง รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยยังใช้วิธีการที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ทำให้เกิดปัญหาการปนเปื้อนต่อสิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ จัดตั้งเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2540 ตำบลแก้งไก่อเดิมขึ้นอยู่กับอำเภอศรีเชียงใหม่ เมื่อแยกการปกครอง กิ่ง อำเภอสังขมขึ้นมาและมี อบต.ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสังขมห่างจากที่ว่าการอำเภอสังขม 5 กิโลเมตร องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ มีพื้นที่ทั้งหมด 33,664 ไร่ พื้นที่ราบ 6,732 ไร่ และภูเขา 26,932 ไร่ มีประชากรทั้งสิ้น 2,825คน แยกเป็นชาย 1,432คน และหญิง 1,393คน (องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ) โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ ยังไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องวิธีมีเพียง การจัดการขยะภายในครัวเรือนโดยนำไปทิ้งตามที่สาธารณะ กำจัดเองโดยการเผาในที่โล่ง และบางหมู่บ้านรถขนส่งขยะและถังขยะไม่เพียงพอ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาขยะที่กำจัดไม่หมดหรือตกค้าง บริเวณตามที่เผา

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อเพื่อจะได้ทราบพฤติกรรมและรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ อีกทั้งเป็นจุดเริ่มต้นให้ประชาชนร่วมแก้ไขปัญหามลพิษในชุมชน เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

ประชาชนใน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอยู่ในระดับมาก

1.4 ขอบเขตในการทำวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยของประชาชนดังนี้

1.4.1.1 ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ

1.4.1.2 ใช้ข้อมูลจากเอกสาร รายงาน หรือหนังสือซึ่งได้ตีพิมพ์ไว้แล้ว เช่นวารสาร บทความ และสิ่งพิมพ์อื่นๆ เป็นต้น หรือข้อมูลจากแหล่งที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้แล้ว แต่ยังไม่มีการเผยแพร่เป็นรายงานเสนอต่อสาธารณชน เช่น เอกสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ

1.4.1.3 ใช้ข้อมูลจากการสังเกต การลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาการจัดการมูลฝอยและการมีส่วนร่วมประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อกรณีศึกษา: หมู่บ้านสังกะลี หมู่ที่ 5 ตำบลแก้งไก่อ อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรหมู่บ้านสังกะลี หมู่ที่ 5 ตำบลแก้งไก่อ อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีประชากรทั้งหมด 594 คน แยกเป็นชาย 286 คน และหญิง 308 คน

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยนี้เริ่มตั้งแต่ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลสำรวจพื้นที่ในการทำวิจัย การดำเนินการวิจัย การจัดทำรายงานการวิจัย และตลอดจนการนำเสนอผลการวิจัย โดยดำเนินการ ตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ.2561 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ.2562

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้คำอธิบายนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1.5.1 ขยะ หมายถึง สิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว หรือที่เหลือจากการใช้แล้วทิ้ง เช่น เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษผ้า เศษโลหะ โฟมใส่อาหาร ถูพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร ฝุ่นละออง ฝ้า และของเสียอันตราย

1.5.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนร่วมลดการใช้ การหมักทำปุ๋ย การนำกลับมาใช้ใหม่ และการกำจัด รวมถึงได้มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารแสดงความคิดเห็น ตกลงร่วมกันและร่วมดำเนินการในการจัดการมูลฝอยกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5.3 มูลฝอยครัวเรือน หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร ฝ้า มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมถึงวัสดุเหลือใช้ที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์หรือกระบวนการผลิตทางเกษตรกรรม ไม่รวมมูลฝอยอันตราย มูลฝอยอุตสาหกรรมและมูลฝอยติดเชื้อ การศึกษาในครั้งนี้จะใช้คำว่า “มูลฝอย”

1.5.4 การจัดการมูลฝอย หมายถึง หลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บกัก การรวบรวมมูลฝอย การขนถ่าย และการขนส่ง การแปรรูปเพื่อการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย และการกำจัดมูลฝอย โดยจะคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในทางสุขอนามัย ทัศนียภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยอมรับทางสังคม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสม และการกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการมูลฝอย ในเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้